

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОВІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТУ СПОСОБУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ З ПОГЛЯДУ СУБ'ЄКТНО-ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ (ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ)

Психологічний аналіз провідної діяльності як елемента способу життя розкриває цілісність суб'єкта діяльності, яка проявляється в цілісності його проявів у всіх активностях суб'єкта, відповідно до постулатів суб'єктно-діяльнісного підходу С.Л.Рубінштейна. Розкрити роль та місце провідної діяльності в способі життя суб'єкта можна тільки через виявлення взаємної детермінації способу життя як внутрішньої умови провідної діяльності суб'єкта та провідної діяльності як чинника розвитку суб'єкта і здійснення ним інших форм активності, організована цілісність яких і виступає способом життя суб'єкта. Важливим аспектом дослідження є виявлення взаємозв'язків якості життя та провідної діяльності, що пов'язане з можливістю використання категорії якості життя як психологічного критерія якості таких соціальних інститутів як система освіти та професійного забезпечення.

Ключові слова: *спосіб життя, якість життя, провідна діяльність, суб'єкт діяльності, дошкільна гра, навчання, праця*

Прогрес інформаційно-технологічного розвитку суспільства XXI століття став чинником зміни ролі соціальних інститутів в створенні умов для здійснення людиною її провідної діяльності. Основна тенденція цих змін — розширення умов здійснення провідної діяльності, вихід за межі конкретного соціального інституту і, як наслідок, зміна зовнішніх її форм і проявів.

Дитяча предметно-маніпулятивна та сюжетно-рольова гра стають інструментами організованого навчання, а неорганізовані її активні форми поступаються місцем пасивному споживанню різноманітного відео та ігрового контенту.

Навчання вийшло за межі вікових норм — сучасні діти починають навчатися в ранньому дошкільному віці, а сучасні дорослі ніколи його не припиняються. При цьому власне шкільне навчання орієнтоване не на продуктивні вищі пізнавальні функції як джерела психічних новоутворень в процесі пізнавальної діяльності (мислення як процес постановки проблеми і пошуку невідомого, уява як процес перетворення особистісних смислів в змістовні образи дій-

ності), а на репродуктивні (механічна пам'ять, репродуктивні мислення та уява).

Такі функції праці як соціальна приналежність та матеріальне забезпечення життя перестали бути основними. Сучасні працівники розглядають безпосередньо процес праці як спосіб самореалізації, як джерело задоволення, як умову особистісного розвитку. При цьому все поширенішими стають форми професійної діяльності як суспільно-корисної, які не виконують основну функцію праці - функцію матеріального забезпечення, але мають інші ознаки праці як провідної діяльності, зокрема носять продуктивний характер.

Означені зміни ставлять надзвичайно важливі питання перед суспільством - а якою в сучасному світі є роль соціальних інститутів в житті людини, в забезпеченні умов здійснення нею провідної діяльності? Чи є раннє залучення дошкільняти до навчання в системі освіти екологічним по відношенню до його загального розвитку? Які методи шкільного навчання і рівні навантаження шкільних програм є психологічно і соціально доцільними? Яким стандартам мають відповідати норми праці і відпочинку?

Для вирішення цих питань критичним є психологічне переосмислення категорії провідної діяльності, виведення її за межі окремих зовнішньо організованих форм і розгляд в контексті цілісного способу життя людини.

Мета статті — постановка проблеми психологічної характеристики провідної діяльності в якості елементу способу життя людини.

Категорія провідної діяльності введена в психологію О.М.Леонтєвим для визначення тієї діяльності людини, в якій відбувається виникнення, формування і перебудова найважливіших психічних новоутворень даного вікового періоду і окремих психічних процесів, а також виникнення і диференціація інших форм діяльності. Керування провідною діяльністю (в тому числі шляхом організації відповідних соціальних інститутів) є основним засобом керування психічним розвитком людини. О.М.Леонтєвим були визначені три види провідної діяльності — гра, навчання, праця, кожна з яких виконує функцію основного джерела психічного розвитку у відповідному віці — дошкільному, шкільному і дорослому [8].

В основі категорії провідної діяльності лежить принцип детермінізму психічного «внутрішнє через зовнішнє», який описує процес формування психічного як наслідок взаємодії людини в процесі своєї поведінки та діяльності з новими умовами та засобами їх здійснення. Відтак, гра є не просто тією формою активності, якій дитина дошкільного віку присвячує більшу частину свого часу. Гра — це діяльність, завдяки якій дитина усвідомлює усе більш широкий для неї світ людських предметів. Усвідомлення світу людських предметів відбувається через усвідомлення людської дії з ними.

Гра відтворює саму дорослу предметну дію, при цьому замінюючи її умови і операції ігровими, доступними дитині. У грі дитина набуває ролі володаря предмету, його розпорядника, вона відтворює задачі відповідної дорослої діяльності з ним, при цьому мотив гри і її мета завжди в самому процесі усвідомлення людського предмету — мотив гри полягає в ній самій, а мета є процесуальною, а не результативною. Психічні новоутворення виникають в процесі гри в ході того, як дитина вчиться управляти грою, при цьому підкорюючись її законам, зумовленим властивостями і функцією людської дії з предметом [8]. Виявлення законів гри (виявлення домінуючої функції предмету і узагальненої дії з ним) є предметом мислення, а реалізація реальних дій і операцій (їх способів) в ігрових умовах — предметом уяви. Збереження меж ігрової моделі, підкорення правилам гри є предметом саморегуляції. А привласнення смислів ігрової поведінки і інтеріоризація ціннісних портретів ігрових ролей — змістом емоційного та соціального розвитку.

Перехід від гри до навчання, як від однієї провідної діяльності до іншої, не є процесом набуття грою все більшого пізнавального змісту. Дидактична гра, пізнавальна гра — це не навчання. Навчання як провідна діяльність має в своїй основі зміну способу пізнання світу, який підготований не лише грою самою по собі, а всім попереднім психічним розвитком дитини. За В.В. Давидовим, в процесі навчальної діяльності дитина під керівництвом дорослого систематично оволодіває змістом розвинених форм людської свідомості (наука, мистецтво, мораль, право) і вміннями діяти у відповідності до них. При цьому зміст цих форм є теоретичним, що означає високу міру абстракції, узагальнення, системності знань про світ. В ході навчальної діяльності в дитини шкільного віку виникають такі психічні новоутворення як рефлексія, аналіз, мисленнєвий експеримент та планування [4]. Потреба в розвитку вміння керуватись в своїй поведінці абстрактними нормами моралі, суспільної практики, права виводить на новий рівень розвитку процесу саморегуляції. Новий формат стосунків «дитина-вчитель» і набуття соціальної ролі учня стає джерелом емоційного та соціального розвитку.

Виходячи з проблеми кризи освітніх інститутів, важливо відрізнити навчання як провідну діяльність дітей шкільного віку від шкільного навчання, як однієї з її організаційних форм. Для цього потрібно виділити ключові характеристики навчальної діяльності в шкільному віці: 1) навчання реалізує пізнавальний мотив дитини, який вже має результативний характер, але ще реалізує потребу освоєння світу; 2) навчання є способом пізнання світу через засвоєння теоретичних знань про предмети, недоступних чуттєвому сприйманню, і про способи дії з ними, недоступні відтворенню шляхом споглядання; 3) навчання має на меті індивідуальне відтворення суспільної свідомості.

Пізнавальний мотив навчальної діяльності може бути внутрішнім, надситуативним, суб'єктивним (Д.Б.Богоявленская, В.А.Петровский), або зовнішнім по відношенню до зміста пізнання, вузько-особистісним. Внутрішній мотив є вираженням суб'єктивного ставлення до пізнавальної діяльності і умовою продуктивного її перебігу [1,13]. Отже, ще однією особливістю навчання як провідної діяльності можна вважати переважно внутрішній характер її пізнавального мотиву.

При цьому, потрібно відрізнити внутрішній мотив пізнання від внутрішнього мотиву гри: перший є результативним, спрямований на відкриття нового, а останній — процесуальний, спрямований на сам процес відкриття безвідносно до якості нового знання. В цьому сенсі, нове знання про предмет є артефактом гри, мотивом навчання і внутрішньою умовою праці. І в кожному разі провідна діяльність реалізує потребу людини в освоєнні, оволодінні і усвідомленні світу через людські способи дії з ним. І в цьому дошкільна гра і шкільне навчання є більш схожими, ніж дошкільна гра і гра дорослої людини, або дошкільне і шкільне навчання: гра, навчання (і праця) є структурними елементами способу життя людини різного віку, але тільки у певному віковому періоді вони виступають основними детермінантами її психічного розвитку.

Мотив праці як провідної діяльності в зрілому віці має продуктивний характер (створення продукту, що має соціально визначену цінність) та є соціально-опосередкованим (результатом праці є отримання людиною не продукту своєї праці, а суспільно визначеної винагороди за неї). Праця міцно пов'язана з такими психологічними новобудовами як самоусвідомлення, самодетермінація, інтернальність [15], професійне покликання, життєві плани та їх реалізація, з розвитком Я-концепції [6]. Д.Шульц та С.Шульц показали зв'язок професійної діяльності з такими категоріями як психічне здоров'я та задоволеність життям [6]. Н.Є.Водопьянова та Т.С.Наумова показали, що чинниками професійної успішності (на противагу професійному вигоранню) виступають позитивні установки, самоефективність як впевненість в можливості контролювати ефективність та суб'єктивна активність [3]. Виявлені зв'язки та чинники праці, її успішності з показниками якості життя та ставленням до життя дозволяють поставити питання про місце праці та — ширше — ведучої діяльності в способі життя людини.

Спосіб життя розглядається в психологічній літературі в кількох аспектах: в контексті «життєвого шляху» (К.О.Абульханова-Славська, Т.М.Титаренко), як сукупність економічної, соціологічної, соціально-психологічної та соціально-економічної категорій — рівня життя, якості життя, стилю життя та устрою життя (Ю.П.Лісицин), як щоденне повторення поведінкових пантеонів в залежності від

соціальної спрямованості індивіда (Н.Ю.Масленцева, Т.В.Пилаєва, Я.М.Рощина, А.В.Сафараян), як організація видів життєдіяльності особистості, які складають її повсякденне життя (Е.А.Орлова, О.С.Мурадян, Е.А.Орлова, Н.В.Паніна) або як ментальна схема соорганізації простору життєдіяльності та форм їх здійснення (Ю.М.Швалб) [5,11,12,16]. В усіх означених підходах спосіб життя розглядається через сукупність діяльностей і поведінкових активностей людини, при цьому в залежності від завдань та наукових поглядів автора виділяються соціолого-економічні, вузько-поведінкові або власне психологічні аспекти діяльності та поведінки як зміст категорії способу життя. Нами буде розглянутий спосіб життя з точки зору діяльнісного, системно-діяльнісного та суб'єктивно-діяльнісного підходів і в зв'язку з психологічною категорією діяльності.

О.М.Леонт'єв, автор діяльнісного підходу, визначаючи життя як систему діяльностей, що змінюють одна одну, діяльність розумів як «одиниця життя, опосередкована психічним відображенням, ... система, що має свою будову, внутрішні переходи і перетворення, свій розвиток» [7]. Структура діяльності, за О.М.Леонт'євим, коло ва (психічний образ предмету діяльності - людська дія з предметом діяльності - корекція і збагачення образу предмета на основі зворотніх зв'язків, який виступає вже в якості суб'єктивного продукту діяльності), а структурними її елементами виступають мотив як образ предмета діяльності, мета як образ результату і дія, що спрямована на досягнення мети, засоби дії, задача, на яку спрямована, умови здійснення та власне операція, як спосіб дії. Об'єктивним продуктом діяльності виступає трансформований в цій діяльності об'єкт, а регульована психічним чином діяльність суб'єкта виступає його (об'єкта) «*ruhende Eigenschaft*» («властивість у спокої»).

Категорія діяльності набула подальшого розвитку в системно-діяльнісному підході Б.Ф.Ломова, який підкреслював, що предметом психологічного аналізу діяльності є суб'єктивний план діяльності як суб'єктивне відображення її предмету, способів, засобів та умов: «мотиви, цілеутворення, воля та емоції тощо, що являють собою специфічні форми відображення суспільних відносин ... а також роль, функції та динаміка сенсорних, перцептивних, мнемічних та інших психічних процесів, включених в реальну діяльність людини» [9, с.191]. Структурними елементами суб'єктивного плану діяльності є мотивоутворення, цілеутворення (антиципація мети), прогнозування, прийняття рішень, трансформація мети в задачі, переробка поточної інформації, планування, оцінка результатів та корекція дії.

Психічне відображення (і суб'єктивний план діяльності як психічне відображення предмету, способів, засобів та умов) виступає однією з «внутрішніх умов діяльності» у тому значенні терміну, в

якому його використовував С.Л.Рубінштейн. За С.Л.Рубінштейном власне психічне відображення виникає в результаті зовнішнього впливу, яким починається взаємодія людини з зовнішнім світом і яке відразу ж опосередковується задатками та іншими спадковими внутрішніми умовами [14]. Розвиваючи ідеї С.Л.Рубінштейна про розвиток внутрішніх умов, В.С.Мерлін розробив теорію інтегральної індивідуальності як системи внутрішніх умов, що складається в процесі активності людини. За В.С.Мерліним, інтегральна індивідуальність являє собою синтез підсистем дійсності, починаючи від систем організму і завершуючи суспільно-історичними (організм, індивід, особистість, статус тощо) [10]. При цьому в психологічному аналізі важливо розрізнати дві категорії внутрішніх умов активності людини — систему її психологічних властивостей та характеристику людини як суб'єкта діяльності.

Категорії способу життя та діяльності не можуть розглядатися у відриві від категорії суб'єкта діяльності. За С.Л.Рубінштейном, органічний зв'язок людини і всіх її діянь реалізується в категорії суб'єкта діяльності (в широкому її розумінні). Аналізуючи категорію суб'єкта в роботах С.Л.Рубінштейна, А.В.Брушлінський зазначає: «Діяння, дії та вчинки людини не бувають безособовими та безособистісними, вони здійснюються не самі по собі, не незалежно від людини ... вона — їх автор, творець, виконавець, той, хто відповідає за них і самостійно формується в процесі їх обдумування і здійснення». [2, с.474] Саме суб'єкт діяльності виступає як найважливіша умова єдності особистості і її проявів. Діяльність може бути тільки діяльністю суб'єкта, і всі психічні властивості, які в ній формуються, його особистість, є невід'ємними якостями цілісного індивіда.

З точки зору суб'єктно-діяльнісного підходу, спосіб життя може розглядатися тільки як спосіб життя суб'єкта, а цілісність організації активностей, як зміст поняття способу життя, є прямим наслідком активності цілісного суб'єкта за С.Л.Рубінштейном. Окремий вид активності суб'єкта (в тому числі провідної діяльності) виступає елементом способу життя суб'єкта, який в якості внутрішніх умов має властивості цілісного суб'єкта (в розумінні інтегральної індивідуальності В.С.Мерліна) та в якому суб'єкт реалізує свої суб'єктні якості: ставлення до світу, активність, самодетермінованість. В тому випадку, коли елементом способу життя виступає діяльність, до її внутрішніх умов також відносяться елементи суб'єктивного плану діяльності за Б.Ф.Ломовим. Аналізуючи елементи способу життя на засадах суб'єктно-діяльнісного підходу, критичним є розуміння циклічної детермінації психічного в процесі діяльності суб'єкта («внутрішнє через зовнішнє») і при цьому єдності проявів суб'єкта у всіх видах його активності і способі життя в цілому.

Психологічний аналіз провідної діяльності як елемента способу життя суб'єкта означає не просто формальне визначення ролі та місця провідної діяльності серед інших активностей людини, а розкриття процесів взаємної детермінації способу життя і провідної діяльності через категорію суб'єкта. В провідній діяльності відбувається розвиток найбільших психологічних новоутворень суб'єкта, що означає зміну внутрішніх умов всіх елементів його способу життя, які також, в свою чергу, є не тільки проявами суб'єкта, а і чинниками його розвитку, в тому числі через вплив на якісну характеристику способу життя — якість життя людини. Якість життя людини (і такі її психологічні складові як психічне здоров'я, задоволеність життям, соціальна реалізованість, переживання щастя) виступає внутрішньою умовою провідної діяльності, зокрема, через вплив на рівень прояву суб'єктності в останній. В той же час, якість життя людини є предметом соціологічних досліджень і в цьому плані може бути використана в якості критерію відповідності соціальних інститутів по забезпеченню провідних діяльностей людини (інститутів освіти, професійного забезпечення тощо) психологічним потребам та закономірностям людського розвитку.

Висновки.

1. Провідна діяльність людини, як той вид діяльності, в якому формуються найважливіші психічні новобудови в даному віковому періоді, виходячи з внутрішніх її умов, реалізує суб'єктне ставлення до світу як прагнення до його освоєння. Це є найважливішою характерною рисою провідної діяльності, що відрізняє її від інших видів діяльності суб'єкта.
2. В провідній діяльності суб'єкта в повній мірі втілюється цілісність суб'єкта діяльності (в якості її внутрішніх умов), що означає, що суб'єкт діяльності виступає в першу чергу суб'єктом способу життя, елементом якого є провідна діяльність.
3. Психологічний аналіз провідної діяльності як елементу способу життя суб'єкта включає виявлення місця провідної діяльності в організованій цілісності діяльностей і інших форм активностей суб'єкта через розкриття процесів їхньої взаємної детермінації, опис внутрішніх її умов (рівень суб'єктної активності, особливості суб'єктивного плану даного типу провідної діяльності, специфічний для неї прояв властивостей інтегральної індивідуальності) як проявів цілісного суб'єкта та виявлення взаємозв'язку провідної діяльності з якістю життя як якісною характеристикою способу життя суб'єкта.
4. Розкриття взаємозв'язків провідної діяльності суб'єкта та його якості життя як якісної характеристики способу життя є основою виявлення психологічних вимог до проектування соціальних інститутів освіти та професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Богоявленская Д.Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества / Д.Б.Богоявленская. — Ростов-н/Дону: Изд-во РГУ, 1983. — 176 с.
2. Брушлинский А.В. Избранные психологические труды. — М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2006. — 623 с.
3. Водопьянова Н.Е., Наумова Т.С. Интрасубъектные факторы устойчивости к профессиональному выгоранию молодых специалистов [Электронный ресурс] // Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал), Modern Research of Social Problems, #1(45), 2015. — С. 148-158. — Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/intrasubektnye-factory-ustoychivosti-k-professionalnomu-vygoraniyu-molodyh-spetsialistov.pdf>.
4. Давыдов В.В. Психологическая теория учебной деятельности и методов начального обучения, основанных на содержательном обобщении. — Томск: Пеленг, 1992. — 115 с.
5. Діденко Г.О. Стиль життя у соціально-психологічному вимірі // Young Scientists. — 2015. № 1(41) — С. 229-232.
6. Ильин Е.П. Психология взрослости. — СПб.: Питер, 2012. — 542 с.
7. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. — М.: Политиздат, 1975. — 304 с.
8. Леонтьев А.М. Проблемы развития психики. — М.: МГУ, 1981. — 584 с.
9. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. — М.: Наука, 1984. — 444 с.
10. Мерлин В.С. Очерк интегрального исследования индивидуальности. — М.: Педагогика, 1986. — 256 с.
11. Мурадян О.С. Спосіб життя як система соціальної дії: спроба концептуалізації // Соціологічні студії. — 2012. № 1 — С. 81-87.
12. Орлова Э.А. Социокультурное пространство обыденной жизни. Методическое пособие по курсу «Культурная антропология». — М., 2002. — 104 с.
13. Петровский В.А. Личность в психологии: парадигма субъектности / В.А.Петровский. — Ростов н/Д: Феникс, 1996. — 512 с.
14. Рубинштейн С.Л. Бытие и сознание: О месте психического во всеобщей взаимосвязи явлений материального мира. — М.: Изд-во Академии наук СССР, 1957. — 328 с.
15. Толочек В.А. Современная психология труда. Учебное пособие / В.А.Толочек. — 2-е издание. — СПб.: Питер, 2005. — 479 с.
16. Швалб Ю.М. Просторово-психологічна організація середовища буття і життєдіяльності // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка. — Екологічна психологія. — 2015. — Том. VII. — Вип. 40. — С. 198-207.

References

1. Bogoyavlenskaya D.B. (1983). *Intellektualnaya aktivnost kak problema tvorchestva*. Rostov-n/Donu: Izd-vo RGU [In Russian].
2. Brushlinskiy A.V. (2006). *Izbrannyye psihologicheskie trudyi*. M.: Izd-vo «Institut psihologii RAN» [In Russian].
3. Vodopyanova N.E., Naumova T.S. (2015). *Intrasub'ektnyye faktoryi ustoychivosti k professionalnomu vyigoraniya molodyih spetsialistov*

- [Subject' internal factors of young specialists resistance to professional burnout]. *Sovremennyye issledovaniya sotsialnykh problem (elektronnyy nauchnyy zhurnal)* — *Modern Research of Social Problems*, 1(45), P. 148-158. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/intrasubektnye-factory-ustoychivosti-k-professionalnomu-vygoraniyu-molodyh-spetsialistov.pdf> [In Russian].
4. Davyidov V.V. (1992). *Psihologicheskaya teoriya uchebnoy deyatel'nosti i metodov nachalnogo obucheniya, osnovannykh na sodержatel'nom obshchenii*. Tomsk: Peleng [In Russian].
 5. Didenko G.O. (2015). Stil zhittya u sotsialno-psihologichnomu vimiri [The lifestyle in social and psychological view]. *Young Scientists*, 1(41), 229-232. [In Ukrainian].
 6. Ilin E.P. (2012). *Psihologiya vzroslosti*. SPb.: Piter, 2012. [In Russian].
 7. Leontev A.N. (1975). *Deyatel'nost. Soznanie. Lichnost*. M.: Politizdat [In Russian].
 8. Leontev A.M. (1981). *Problemy razvitiya psihiki*. M.: MGU [In Russian].
 9. Lomov B.F. (1984). *Metodologicheskie i teoreticheskie problemy psihologii*. M.: Nauka [In Russian].
 10. Merlin V.S. (1986). *Ocherk integral'nogo issledovaniya individualnosti*. M.: Pedagogika [In Russian].
 11. Muradyan O.S. (2012). Sposib zhittya yak sistema sotsialnoyi diyi: sprobа kontseptualizatsiyi [The lifestyle as the system of social act: the conceptualization attempt]. *Sotsiologichni studiyi — Sociological studios*, 1, 81-87. [In Ukrainian].
 12. Orlova E.A. (2002). *Sotsiokulturnoe prostranstvo obyidennoy zhizni. Metodicheskoe posobie po kursu «Kulturnaya antropologiya»*. M. [In Russian].
 13. Petrovskiy V.A. (1996). *Lichnost v psihologii: paradigma sub'ektnosti*. Rostov n/D: Feniks [In Russian].
 14. Rubinshteyn S.L. (1957). *Byitie i soznanie: O meste psihicheskogo vo vseobshchey vzaimosvyazi yavleniy material'nogo mira*. M.: Izd-vo Akademii nauk SSSR [In Russian].
 15. Tolochek V.A. (2005). *Sovremennaya psihologiya truda. Uchebnoe posobie*. SPb.: Piter, [In Russian].
 16. Shvalb Yu.M. (2015). Prostorovo-psihologichna organizatsiya seredovischa buttya i zhittedlyalnosti [Spatially psychological organization of the environment of life and life]. *Aktualni problemi psihologii: Zbirnik naukovih prats Institutu psihologii imeni G.S. Kostyuka. — Ekologichna psihologiya. — Actual Problems of Psychology: Scientific Papers of the G.S. Kostyuk Institute of Psychology NAPS Ukraine. — Environmental Psychology*, Vol. VII, 40, 198-207. [In Ukrainian].

Мазуренко К.В. Психологический анализ ведущей деятельности как элемента образа жизни субъекта з позиций субъектно-деятельностного подхода (постановка проблемы)

Психологический анализ ведущей деятельности как элемента образа жизни субъекта раскрывает целостность субъекта деятельности, проявляющуюся в целостности его проявлений во всех видах активности в соответствии с субъектно-деятельностным подходом С.Л.Рубинштейна. Раскрыть

место ведущей деятельности в образе жизни субъекта означает выявить взаимную детерминацию образа жизни как внутреннего условия ведущей деятельности субъекта и ведущей деятельности как детерминанты развития субъекта и совершения им других активностей, организованная целостность которых представляет собой образ его жизни. Важным аспектом исследования является выявление взаимосвязей ведущей деятельности с качеством жизни, что обусловлено возможностью использования данной категории как критерия качества ряда социальных институтов (образование, профессионализация).

Ключевые слова: образ жизни, качество жизни, ведущая деятельность, субъект деятельности, дошкольная игра, учеба, труд.

Mazurenko K. The leading activity as element of subject' lifestyle psychological analyses in the view of the subject-activity approach (formulation of the problem)

The crisis of modern social institutes, like education and professional regulation, needs psychological analysis of human activities they are dedicated. In accordance to activity theory by A.N.Leontiev, these activities, named leading activities, determinate appearance and development the most important psychic formations in the relevant age. In preschool game child takes possession of human acts with subjects and symbol thinking is developed in this process. In school education child deals with social-culture consciousness and theoretical thinking is developed in this process. In professional work process human self-consciousness, self-realization are formed. Motive for the conquest of the world is realized in any leading activity. In this process, by S.L.Rubinshtein ideas, human is a subject of activity, in means "author", "initiator", "owner". The problem lies in the fact, that leading activity psychological analyses does not take into account that the subject of activity is the subject of lifestyle in the same time and leading activity is closely connected with other subject activities. Review of leading activity as element of subject' lifestyle sets psychological analyses tasks of research subject of lifestyle as internal condition of leading activity and leading activity as whole subject of lifestyle determinant. Under the internal conditions it is understood the level of subject' activity (by D.B.Bogoyavlenskaya, A.V.Petrovskiy), properties of integral individuality (by V.S.Merlin) and subjective plan of activity (by B.F.Lomov). Leading activity connection with quality of life research becomes the base of psychological recommendations to social institutes design and determines the social relevance of the study.

Keywords: *psychological characteristics of children of primary school age; Ecological trail; environmental educational environment; environmental awareness; ecological culture.*